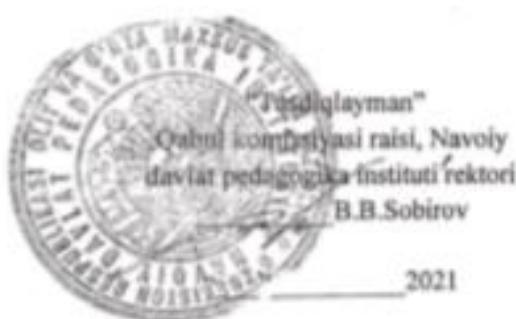

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**SA110801 – TASVIRIY SAN'AT VA AMALIY BEZAK SAN'ATI
MUTAXASSISLIGI MAGISTRATURASI BO'YICHA BILIM DARAJASINI
BELGILOVCHI MAXSUS FANLARDAN SINOV DASTURI VA
BAHOLASH MEZONI**

Mazkur dastur 2021-2022 o‘quv yilida **5A110801 – Tasviriy san’at va amaliy bezak san’ati** mutaxassisligi bo‘yicha magistraturaga kiruvchilar uchun kirish sinovlari dasturi, savolnomalari va baholash mezonlarini o‘z ichiga olgan. Dastur savolnoma va mezonlari oliy ta’limning 5110800 – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi yo‘nalishi Davlat ta’lim standartiga hamda Navoiy davlat pedagogika instituti o‘quv-uslubiy kengashida ko‘rib chiqilgan va ma’qullangan (20__ yil ____dagi __-sonli majlis bayoni) dasturga asoslanib tuzilgan.

Tuzuvchilar:

S.Shovdirov – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasi mudiri, katta o‘qituvchi

R.Husanov – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasi o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

A.Abdullayev – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasi mudiri t.f.n.

Sh.Bobonazarov – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasi katta o‘qituvchisi

Dastur Navoiy davlat pedagogika instituti Ilmiy Kengashining 2021 yil ____ iyundagi ____-sonli majlis bayoni bilan tasdiqlangan.

I. KIRISH

Mazkur dastur 2021-2022 o‘quv yilida **5A110801 – Tasviriy san‘at va amaliy bezak san‘ati** mutaxassisligi bo‘yicha magistraturaga kiruvchilar uchun kirish sinovlari dasturi va baholash mezonlari bakalavriatning 5110800 - **Tasviriy san‘at va muhandislik grafikasi** yo‘nalishi o‘quv rejasiga kirgan “Rangtasvir”, “Qalamtasvir”, “Tasviriy san‘at o‘qitish metodikasi” fanlarining o‘quv dasturi asosida tuzilgan. Ushbu dasturni tuzishda “Qalamtasvir”, “Rangtasvir”, “Kompozitsiya” fanlari bo‘yicha tuzilgan ushbu sinov dasturi DTS, malaka talablari asosida ishlab chiqilgan. Respublikamizda badiiy ta’lim islohatlarini yanada chuqurlashtirish, malakali mutaxassislar; rangtasvirchi rassom, mahobatli rangtasvir, teatr, kino, filmning tasviriy yechimi, telekursatuvarlar, multfilm va qo‘g‘irchoq teatri rassomlari kadrlarini tayyorlash borasida, ulaming kasbiy xususiyatlami rivojlantiruvchi shuningdek, ijtidorli ijodkor rassom, ko‘nikmalarini o‘zida namoyon qiluvchi va ushbu sohaga qiziqish uyg‘ota oluvchi, o‘z yo‘nalishini topishda mazkur fanlar katta ahamiyatga ega.

II. IJODIY IMTIHONLARNING MAQSAD VA VAZIFALARI

“Qalamtasvir”, “Rangtasvir”, “Kompozitsiya” fanlarni o‘rganishdan maqsad abiturientlarga turli qalamtasvirlarning kompozitsion yechimini topish borasida bilim berish hamda qalamtasvir, rangtasvir, kompozitsiyalaming har tomonlama chizish usullarini o‘rgatishga muvofiq. Qalamtasvir, rangtasvir, kompozitsiya fanlarining vazifasi zamon talabiga qarab, ijodkor rassomlar, rassom bezakchilar va boshqa malakali mutaxassis kadrlar tayyorlashdan iborat.

III. ABITURIENTLARNING BILIMIGA QO‘YILADIGAN TALABALAR

“Qalamtasvir” - barcha tasviriy san‘at turlarining (rangtasvir, amaliy san‘at, me’morchilik, grafika, xaykaltaroshlik) asosi sifatida. Borliqni idrok etish va ko‘rib-kuzatib to‘g‘ri tasvirlash. Qalam tasvirning tasviriy san‘atda tutgan o‘rni, plastik anatomiyaning tasviriy san‘atda tutgan o‘rni, kompozitsiya qonuniyatları, chiziqli va havo perspektivalari, nisbatlar qonuni, konstruktiv tuzilish qoidalari, yorug‘ soya ko‘rinishari, tus munosabatlari, materiallar xususiyatlari, turli tasvirlash vositalaridan foydalanish, qalamtasvir darslarini rejorashtirish, natyurmort, portret, qiyofachining har-xil ko‘rinishidan postanovkalar tashkil yetish, tasvirlash texnologiyalari, san‘at asarlarini tahlil eta olish, ijodiy ishlarini baholay olish, tasviriy san‘at tarixi va nazariyasi, plastik anatomiya, portret xarakteristikasi va psixologik yechimi, o‘quv va akademik qalamtasvir ishslash uslublari va metodologik asoslari, kompozitsiyaning asosiy qonunlari, zamonaviy

san'at jarayoni, o'tmish madaniy merosimiz, tasviriy san'at terminlari, har turli badiiy materiallar vositasida amaliy ishlarni bajara olish.

"Rangtasvir" fanining tasviriy san'atda tutgan o'rni; dastgohli, monumental, dekorativ rangtasvirning farqlanuvchi tomonlari, realistik rangtasvir qonunlari, kompozitsiya asoslari, issiq va sovuq ranglar, kolorit, ritm, tus, yorug'lik, rang dog'i, umumiy tus va rang bo'yog'i, turli tasvirlash materiallari xususiyatlari, rang uyg'unligi qonuniyatlar, turli tasvirlash vositalaridan foydalanish yo'llari, rang gammasi, motiv, hissiylik, yaxlit ko'rish, rangtasvir ishslash metodlari; suyultirgichlar, mato, gruntlar, suyuq ishlov berish, surtma; rangtasvir ashyolari; akvarel, tempera, guash va moybo'yoqlar.

Tasviriy san'at tur va janrlarida kompozitsiya xususiyatlarini ajrata olish, o'ziga xosligidan foydalana bilish, rangtasvir kompozitsiyasi, haykaltaroshlik kompozitsiyasi; dumaloq, relefli kompozitsiyaning alohida xususiyatlari va farqini tahlil qila olish, grafika san'ati kompozitsiyasi, kitob grafikasi, sanoat grafikasi, plakat hamda badiiy bezak san'ati kompozitsiyasi xususida fikr yurita olish, kompozitsiya markazi, konstruksiya, syujet, dinamika, yaxlitlik, kompozitsiya ritmi, to'g'risida chuqur fikr yurita olish, natyurmort, manzara, portret, qomat kompozitsiyasini tuzish yo'llari, nisbatlar, simmetriya, assimetriya, frontal va hajmli kompozitsiya, kompozitsiya tarixi va nazariyasi, tasviriy san'at tur va janrlari, ijodiy jarayon bosqichlarii har tomonlama chuqur bilish, kompozitsiyaga oid ijodiy ishlar turkumini baholay olish, tasviriy san'atda zamonaviy oqimlar, rangtasvir tarixi va nazariyasi, buyuk san'at ustalari hayoti va ijodi, natyurmort, portret, odamning turli holatlaridan postanovkalar tashkil etish, tasvirlash texnologiyalari, o'quvchilarga rangtasir mashg'ulotlarini tashkil etishda san'at, asarlarini taxlil eta olish, yaxshi o'zlashtiruvchi va boshlovchi o'quvchilar bilan yakka tartibda darslar olib borish, o'quvchilar ijodiy ishlarini baholay olish, rangtasvir nazariyasi, o'tmish tarixidan xabardor bo'lish, dastgoxli, monumental, dekorativ rangtasvir kompozitsiyasida ranglardan foydalanish yo'llari, usta rassomlar asarlarini o'rganish.

Tasviriy san'at va uni o'qitish metodikasi, tasviriy san'at tarixi, rangtasvir, kompozitsiya, tasviriy san'at texnologiyasi va nusxa ko'chirish haykaltaroshlik va akademik qalamtasvir asoslari va kompozitsiya, dastgohli rangtasvir va kompozitsiya, haykaltaroshlik va plastik anatomiya, tasviriy san'at o'qitishning zamonaviy texnologiyalari fanlari to'g'risida keng malumotga ega bo'lish.

Kompozitsiya fani mohiyati, mazmuni juda keng tarmoqli bo'lgani sababli barcha tasviriy va amaliy san'atga oid nazariy hamda amaliy jihatdan o'rganiladigan san'at sohalariga taalluqlidir. U rantasvir, qalamtasvir, san'at turlari, san'at tarixi va nazariyasi, tasviriy san'at texnologyasi, nusxa ko'chirish, grafika, amaliy bezak san'ati turlarini o'rganuvchi ko'pdan-ko'p mutaxassislik fanlari

tarkibini tashkil qiladi va ular bilan uzviylik kasb etadi. Kurs dasturining mohiyati, mazmuni. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi fanining maqsadi va vazifalari. Metodika. Umumiy metodika. Xususiy metodika. o'qitish metodlari. Umumiy o'rta ta'lif maktablari va kasb-hunar kollejlarida tasviriy san'at fanining o'rni va maqsadi. Tasviriy san'at o'qitish metodikasi yuzasidan zarur adabiyotlar va ular bilan ishslash.

Tasviriy san'at o'qitishga doir eng qadimgi va o'rta asr boshlaridagi (Misr, Yunon, Qadimgi Rim) ma'lumotlar. Tasviriy san'at o'qitish metodikasini rivojlantirishda Uyg'onish davri rassomlarining xizmatlari (Ch.Chennini, L.Alberti, Leonardo da Vinci, A.Dyurer). XVIII-XIX asrlarda G'arbiy yevropada rasm chizishni o'rgatish metodikasiga bo'lgan turli qarashlar.

XVIII-XIX asrlarda Rossianing pedagogika o'quv yurtlarida tasviriy san'at fanining o'rni. I.D.Preysler, A.G.Sapochnikov, G.A. Gippiuslarning tasviriy san'at o'qitish metodlarining rivojlantirishdagi xizmatlari. P.P.Chistyakov, D.N.Kardovskiy larning pedagogik qarashlari va ularning tasviriy san'at o'qitish uslublari.

Sharq miniatyura maktablari. O'rta Osiyo, miniatyura rangtasviri. O'zbekistonda XX asrda tasviriy san'atning o'qitilishi. Mustaqillik davrida O'zbekistonda tasviriy san'atni o'qitilishi. O'zbekistonda tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash.

Tasviriy san'at ta'lif konsepsiysi. Umumiy o'rta ta'lif maktablarida tasviriy san'at davlat ta'lif standarti. Oliy va o'rta maxsus kasb-hunar davlat ta'lif standartlari. O'qituvchilarni o'quv-metodik majmualar bilan ta'minlanishi. Mustaqillik yillarda tasviriy san'at o'qitish metodikasi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqodlar. So'nggi yillarda tasviriy san'at sohasida yaratilgan dasliklar, o'quv metodik va o'quv qo'llanmalar hamda ularning qiyosiy tahlili (o'rta umumta'lif maktablari, kasb hunar kollejlari, oliy ta'lif).

Umumiy o'rta ta'lif maktablari va kasb-hunar kollejlarida tasviriy san'at mashg'ulotlarining maqsadi. Tasviriy san'at mashg'ulotlarining ta'lif-tarbiyaviy vazifalari. Tasviriy san'atdan umumta'lif maktablari, kasb hunar kollejlari, oliy ta'lif: bakalavriat, magistratura bosqichlarida olib borilishi. Davlat ta'lif standartlarining uzviyligi va uzuksizligi, hamda unga qo'iladigan talablar, o'rta umumta'lif maktablari, kasb hunar kollejlari o'quvchilari, oliy ta'lif bakalavriat va magistratura bosqichlari talabalari bilimlariga tasviriy san'at o'qitish mktodikasi fani bo'yicha qo'yiladigan minimal talablar. Davlat ta'lif standartini nazorat qilinishi. Tasviriy san'atdan davlat ta'lif standartini amaliyotga joriy etilishi.

Tasviriy san'at mashg'ulotlarining mazmunini davlat ta'lif standartlari bilan borliqligi. Maktabda tasviriy san'at mashg'ulotlarining turlari: borliqni idrok etish, naturaga qarab tasvirlash, kompozitsiya, san'atshunoslik asoslari.

Pedagogik faoliyatda psixologiyaning ahamiyati. Faoliyat va motivlar. Faoliyatning asosiy turlari. Motivatsiya sohalari. Shaxsiy eksperimental tadqiq qilish metodlari. Pedagogik jarayonni boshqarish. Ta’lim va aqliy taraqqiyot. Pedagogik qobiliyat va uning turlari. O‘qituvchi shaxsiga qo‘yiladigan talablar. Ilmiy tadqiqot ob’ektlari va metodlari. Ta’limni insonparvarlashtirish va demokratlashtirish, uning uzviyligi, uzlucksizligi. O‘tmish va zamonaviy pedagogikaning asosiy yo‘nalishlari. Ilg‘or pedagogik qarashlar. Jahon ta’lim tizimi. Pedagogik jarayondagi integratsiyalar. O‘zbekiston Respublikasining ta’lim sohasidagi siyosati, kadrlar tayyorlash milliy modeli. Ta’lim va tarbiyaning o‘ziga xos xususiyatlari, birligi, differensiyasi, yagona pedagogik jarayon. Ta’lim nazariyasi (didaktika)ning asosiy komponentlari: konsepsiyalari, paradigmalari. Ta’lim prinsplari. Talm metoddari, texnologiyalari. Ta’lim turlari va bosqichlari. Jamoada, oiladagi tarbiya hamda o‘z-o‘zini tarbiyalashning o‘ziga xos xususiyatlari. Ta’limni boshqarish shakllari. O‘quv-me’yoriy hujjatlar. Pedagog kasbining o‘ziga xos xususiyatlari. Pedagogning kommunikativ qobiliyati, uning vositalari.

Ilmiy va ilmiy-texnik faoliyatni rag‘batlantirish, ilmiy-tadqiqotchilik kompetentligi, ilmiy manbaalarni tahlil qilish metodlari: ilmiy bilish metodlari; induksiya, deduksiya, analogiya; pedagogik kompetentlik, ya’ni ta’lim-tarbiya jarayonida qo‘llaniladigan o‘qitish shakllari, metodlari hamda vositalari; ta’lim mazmuni, metodlari, vositalari va shakllarining uzviyligini ta’minlashni bilish, mashg‘ulot olib boriladigan fanning maqsadi, vazifalari, predmeti va ob’ekti, fanning ishlab chiqarishdagi o‘rni va ahamiyati; fan taraqqiyotining axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga bog‘liqligi; foydalilaniladigan asosiy darsliklar, o‘quv qo‘llanmalar va elektron adabiyotlar; fan mazmunini ishlab chiqishda o‘quv rejasidagi boshqa fanlar bilan gorizontal va vertikal uzviylikning ta’milanishini baholash; fanning istiqboldagi taraqqiy etishi muammolari va ularning yechimlari haqida bilim va layoqatga egalik.

Foydalanish uchun tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. R.Hasanov. Tasviriy san’at asoslari. T., “G‘.G‘ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiyt uyi”, 2009 y.
2. N.U.Abdullayev. San’at tarixi. T., 1-tom, “Sa’at”, 2001.
3. R.Hasanov, X.Egamov. Maktab tasviriy san’at darslari. T. 1995 y.
4. R.Hasanov. Umumiylar maktablarida tasviriy san’at ta’limi konsepsiysi. T. 1995 y.
5. R.Hasanov. Tasviriy san’at. (1-7 sinflar dasturi). T.1995 y.
6. R.Xasanov, B.Oripov. Tasviriy san’at. (1-7 sinflari tasviriy san’at va badiiy mehnat o‘quv materiallarini rejallashtirish) N.2000 y.

7. N. Abdullaev. San'at tarixi. 1 – tom. –T.: “O‘qituvchi”. 1986.
8. B. Azimova. Natyurmort tuzish va tasvirlash. -T.: “O‘qituvchi”. 1984.
9. S. Abdirasilov. Tasviriy san'at atamalari. -T.: Nizomiy nomli TDPU. 2003.
10. S. Abdirasilov, N. Tolipov. Rangtasvir. -T.: “Bilim”, O‘MKHTM. 2005.
11. B. Boymetov, S. Abdirasilov. Chizmatasvir. –T.: G‘ofur G‘ulom-matbaa ijodiy uy. 2004.
12. B. Boymetov. Portret qalamtasviri. -T.: Nizomiy nomli TDPU. 2001.
13. R.J.Ishmuhamedov Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari. -T.: Nizomiy nomidagi TDPU. 2004.
14. R. Xasanov. Maktabda tasviriy san'at o‘qitish metodikasi. -T.: “Fan”.2004
- 15 R. Xasanov. Metodicheskie osnovo xudojestvennogo obrazovaniya i vospitaniya v uzbekskoy shkole. –T.: “Fan”. 1990.
16. V.S. Kuzin. Psixologiya. - M.: “V’sshaya shkola”. 1982.iskusstva v shkole. –M.: “Prosveshenie”. 1980.
17. www. ziyonet materiallari.

IV. Ijodiy imtihon o‘tkazish tartibi.

Kasbiy ijodiy imtixon asosan 3 ta fan doirsida - bakalavriatning 5110800 - «Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi» yo‘nalishi o‘quv rejasiga kirgan “Rangtasvir”, “Qalamtasvir”, “Tasviriy san'at o‘qitish metodikasi” fanlarining o‘quv dasturi asosida o‘tkaziladi. Abiturient Kompozitsiya (Qalamtasvir, rangtasvir) fanlaridan biletlar asosida asar yaratadilar.

Har bir fan bo‘yicha abiturient bilimi va ijodiy mahoratiga alohida ball qo‘yiladi. To‘plagan ball natijalari umumlashtiriladi va ballar ketma-ketligida qabul komissiyasiga taqdim etiladi.

Ijodiy imtihonning umumiy bali – **100** balni tashkil etadi. Kompozitsiya (Qalamtasvir, rangtasvir)-**100** ball.

5A111101-TASVIRIY SAN’AT VA AMALIY BEZAK SAN’ATI MUTAXASSISLIGI UCHUN MAGISTRATURAGA KIRUVCHILAR UCHUN SINOV IMTIHONINING JAVOBLARINI BAHOLASH MEZONLARI

5A111101 – Tasviriy san'at va amaliy bezak san'ati mutaxassisligi bo‘yicha magistraturaga qabul qilish savolnomalari 5110800 - Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi yo‘nalishi o‘quv rejasiga kirgan “Rangtasvir”,

“Qalamtasvir”, “Tasviriylar san’at o‘qitish metodikasi” fanlarining o‘quv dasturi asosida tuzilgan.

Amaliy topshiriqni abiturient 4 soat (240 minut) oralig‘ida bajaradi.

1. Kompozitsiya (Qalamtasvir, rangtasvir)

Kompozitsiya fanidan abiturient topshiriqni ashyoda ishlashni erkin tanlaydi. Berilgan mavzu bo‘yicha bajaradi. Kompozitsiya g‘oyasi, mazmuni, mohiyati mutaxassislikka xosligi, kompozitsiya yechimini mavzu asosida topilganligi, badiiy va g‘oyaviy ifodada chizmatasvir va ranglar vositasidan foydalanish darajasi, shakl va obrazlar plastik yechimini topilganligi, kompozitsion vazifasidagi asar chuqurligining perspektiv yechimi, kompozitsiya markazining ifodali topilganligi, mavzuning mazmuni va g‘oyasini ochib berishda koloritdan foydalaniishi, kompozitsiyada mazmun, g‘oya- fikming yoritilishi va tugallanish darajasi kabi masalalarini yoritib berish talab etiladi. Abiturientlar topshiriqni xajmi 40x60 bo‘lgan planshetga bajarishi kerak.

Kompozitsiya 100 ball Ijodiy (kasbiy) imtihonda abiturient tomonidan bajarilgan amaliy ish quyidagi mezon asosida baholanadi.

Berilgan mavzu bo‘yicha maksimal 100 ball

T/r	Baholash mezonlari	To‘liq javob uchun ball
1.	Berilgan kompozitsiya ishlanadigan sathga qog‘ozni to‘g‘ri tortilganligi	6 ball
2.	Kompozitsiya mavzu jihatdan original topilganligi	10 ball
3.	Asarning kompozitsion g‘oyaviy mazmuni	10 ball
4.	Kompozitsiya g‘oyasi, mazmuni, mohiyati mutaxassislikka xosligi	10 ball
5.	Badiiy va goyaviy ifodada ranglardan to‘g‘ri foydalanish	10 ball
6.	Asar qahramonining obrazini plastik yechim orqali topish	10 ball
7.	Tasviming ta’lim yo‘nalishiga mosligi	10 ball
8.	Kompozitsiya markazini to‘g‘ri topilganligi	10 ball
9.	Mavzuning mazmuni, ma’nosи, hamda ranglar uyg‘unligi	10 ball
10.	Ishlanish mahorati va uning tugallanish darajasi	10 ball

	Jami:	100 ball
--	--------------	-----------------

Har bir fan bo'yicha abiturient bilimi va ijodiy mahoratiga alohida ball qo'yiladi. To'plagan ball natijalari umumlashtiriladi va ballar ketma-ketligida qabul komissiyasiga taqdim etiladi.

Ijodiy imtihonning umumiy bali – **100** balni tashkil etadi. Kompozitsiya (Qalamtasvir, rangtasvir)-**100** ball;

VII. Appellyatsiya komissiyasi tarkibi va uning faoliyatini tashkil etish

Appellyatsiya komissiyasi kasbiy (ijodiy) imtihon komissiyasi faoliyatini yo'lga qo'yilishi bilan bir paytda 2021-2022 o'quv yili uchun qabul komissiyasi tomonidan tashkil etiladi.

Abiturient kasbiy (ijodiy) imtihon natijalari e'lon qilingan kundan boshlab, 24 soat ichida appellyatsiya komissiyasiga murojaat etishi shart. Aks holda ko'rsatilgan muddatdan o'tib qilingan murojaatlar inobatga olinmaydi.

Appellyatsiya komissiyasi abiturientlar tomonidan bildirilgan og'zaki va yozma murojaatlarga javob beradi. Murojaat mazmuni faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, lekin boshqa abiturientlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Apellyatsiya komissiyasi abiturient tomonidan bildirilgan murojaatni ko'rib chiqadi va 24 soat ichida xulosalarni ma'lum qiladi.

Izoh: OTM kasbiy (ijodiy) imtihon komissiyasi o'quv qurollari (qalam, o'chirg'ich, akvarel, guash, moybo'yoq va h.) bilan ta'minlash majburiyatini olmaydi.

Kasbiy (ijodiy) imtihon komissiyasi a'zolari abiturient bilimini baholaydi. Baholar umumlashgan holda e'lon qilinadi.

